

Швець М. В., студентка,
Економіко-правовий факультет,
Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова, м. Одеса
Науковий керівник: Стрельцова Є. Д., к.ю.н., доцент

ОКРЕМІ ПРАВОВІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ

Масовий попит на перевезення повітряним транспортом на світовому рівні та динаміка зростання таких перевезень звертає особливу увагу держав і міжнародних організацій до питань безпеки таких перевезень та доречності їх розгляду в контексті функціонування саме цивільної авіації.

Цей тезис підтверджується наявністю цілого комплексу норм, включаючи національні правові та міжнародно-правові, а також заходів, які спрямовані на забезпечення безпеки життя, здоров'я, недоторканності людини та ін. Так, відповідні положення щодо безпеки взагалі та у сфері транспорту, зокрема, закріплені у Конституції України (ч. 1 ст. 3) [1], ст. 16 Закону України «Про транспорт» [2], Указі Президента України «Про невідкладні заходи щодо забезпечення безпеки авіації України», у якому наголошується, що «забезпечення безпеки авіації є першочерговим завданням державного регулювання діяльності авіації України» [3]. Крім того, питанням авіаційної безпеки присвячені відповідні положення низки міжнародних конвенцій, про котрі йтиметься далі.

Для розгляду питання щодо правового забезпечення безпеки авіації доречно, насамперед, визначитися саме з поняттям «безпека авіації». Задля цієї мети звернемося до положень міжнародно-правових актів.

Зокрема, поняття «авіаційна безпека» визначено у межах СНД у регіональному міжнародно-правовому акті – Угоді про співробітництво з забезпечення захисту цивільної авіації від актів незаконного втручання, 26 травня 1995 р., учасницею якої є і Україна [7]. «Авіаційну безпеку» визначено як комплекс заходів, а також людські та матеріальні ресурси, призначені для захисту цивільної авіації від актів незаконного втручання. Крім цього, положення Угоди передбачають заходи для забезпечення безпеки, а саме: узгодженість дій сторін із запобігання і припинення актів втручання в діяльність цивільної авіації, надання всіх видів допомоги членам екіпажу і пасажиром повітряного судна, забезпечення доступу представників уповноважених конвенціями установ тощо. Для підвищення якості зазначених дій сторін створюється Координаційна рада з авіаційної безпеки, Положення про яку затверджується Радою з авіації й використання повітряного простору.

Нормативно-правове закріплення поняття «безпека» забезпечується також на рівні універсальних міжнародних нормативно-правових актів.

Так, у Преамбулі Чиказької конвенції про міжнародну цивільну авіацію 1944 р. (далі – Чиказька конвенція) звертається увага на особливу важливість забезпечення авіаційної безпеки як фактору забезпечення безпеки й у інших сферах життєдіяльності. Окремі положення Чиказької конвенції передбачають, наприклад: зобов'язання держав, при встановленні правил для своїх повітряних суден, належним чином враховувати їх безпеку (ст. 46); вимоги щодо дотримання повітряними суднами запропонованих маршрутів або одержування ними спеціального дозволу на польоти; необхідність використання засобів аеронавігаційного забезпечення з метою безпеки й оперативності повітряних сполучень (ст. 15); вимоги щодо контролю польоту безпілотного повітряного судна таким чином, щоб це не спричиняло небезпеку для цивільних повітряних суден (ст. 8).

З метою забезпечення безпеки цивільної авіації прийняті також наступні міжнародно-правові акти: Гаазька конвенція про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден, 1970 р. (далі – Гаазька конвенція); Монреальська конвенція про боротьбу з незаконними актами проти безпеки цивільної авіації, 1971 р. (далі – Монреальська конвенція) та інші.

Гаазька конвенція розширила поняття незаконного втручання в діяльність цивільної авіації, визнала ці дії злочинними і запровадила інститут співучасті в протиправних діях, що посягають на безпеку повітряних суден [ст. 1, 4].

Монреальська конвенція, у свою чергу, визначила злочинними дії особи, яка: руйнує повітряне судно, що знаходиться в експлуатації, або заподіює цьому повітряному судну пошкодження, котрі виводять його з ладу або можуть загрожувати його безпеці в польоті; розміщує на повітряному судні, що знаходиться в експлуатації, яким би то не було способом пристрої або речі, які можуть зруйнувати таке повітряне судно чи заподіяти йому шкоду або вивести його з ладу, що може загрожувати його безпеці в польоті, та інше [6].

Норми вказаних конвенцій застосовуються у всіх тих випадках, коли повітряне судно знаходиться в польоті над іншою територією, ніж територія держави реєстрації повітряного судна.

Отже, з наведеного слід, що проблему гарантування безпеки цивільної авіації поділяють на два самостійних, хоча й взаємопов'язаних питання. По-перше, це вживання відповідних заходів і встановлення правил щодо забезпечення технічно-надійної експлуатації авіаційної техніки як своєрідної «техніки безпеки», і, по-друге, – специфічні правові питання боротьби з актами незаконного втручання людини у діяльність цивільної авіації, що загрожують її безпеці.

Література

1. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Про транспорт: Закон України від 10.11.1994 № 232/94-вр [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/232/94-%D0%B2%D1%80>
3. Про невідкладні заходи щодо забезпечення безпеки авіації України: Указ Президента України від 15.01.1998 № 17/98 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/17/98>
4. Конвенція про міжнародну цивільну авіацію: ІКАО, Міжнародний документ від 07.12.1944 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_038
5. Конвенція про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден: ООН, Міжнародний документ від 16.12.1970 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_167
6. Конвенція про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки цивільної авіації: ООН Міжнародний документ від 23.09.1971 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_165
7. Угода про співробітництво із забезпечення захисту цивільної авіації від актів незаконного втручання: СНД, Міжнародний документ від 26.05.1995 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/997_072

УДК 341+ 656.7.01

Юзвік М. О., Матулько М. Р., студентки,
Навчально-науковий Гуманітарний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Радзівілл О. А., к.ю.н., доцент

ЗАПОБІГАННЯ АКТАМ НЕЗАКОННОГО ВТРУЧАННЯ В ЦИВІЛЬНІЙ АВІАЦІЇ

Авіаційна безпека – комплекс заходів, а також людські та матеріальні ресурси, призначені для захисту цивільної авіації від актів незаконного втручання в її діяльність [3].

Відповідно до статті 86 Повітряного кодексу України від 2011 року, актом незаконного втручання в діяльність цивільної авіації є акт або спроба скоєння акту, що створює загрозу безпеці цивільної авіації на землі та в повітрі, а саме:

- 1) незаконне захоплення повітряного судна в повітрі;
- 2) незаконне захоплення повітряного судна на землі;
- 3) захоплення заручників на борту повітряного судна, на аеродромі або в аеропорту;